

«OTMICA» IN «ŠRANGA» V DAVNIH ČASIH IN DANDANES

I. Nekam čudno zvenita besedi «otmica», «šranga», a nemara še zagonetnejša se zdi medsebojna zveza le-teh izrazov; kajne?

Beseda «otmica» v slovenski ljudski govorici niti znana ni. Šele juristi (pravniki), ki se pečajo s kazenskimi zadevami, so jo uvedli v svoj znanstveni jezik. Dobro pa je znana otmica hrvaškemu in srbskemu ljudstvu. Tam pomenja nasilno ugrabitev ali odvedbo ženske po moškem, da živita poslej v zakonu. Vprav tako dejanje pa je po našem kazenskem zakoniku zločin, ki smo zanj dobili izraz «otmica». Ta beseda je nastala od glagola «otimati» (= ugrabljati), čigar koren je v slovenščini ostal le še v imenu «otimač». (Tako je imenoval naš slavni naravoslovec F r a n E r j a v e c ptico galeba, ki ugrablja ribice, in pa malo žuzelko, ki krade drugim ličinke.)

Beseda «šranga» pa je v slovenski ljudski govorici precej znana, toda književna slovenščina se je kot tujke-spakedranke ogiblje. Pri Hrvatih in Srbih sploh ni v rabi. Pomeni pa, kakor v nemščini «Schracken», neko zapreko, da se zagradi prostor, pot ali kaj takega. Ko govorimo tu o «šrangih» obenem z «otmico», mislimo na starodavni narodni običaj, ki stoji v zvezi z ženitvanjem. Novoporočencema zabranjujejo prijatelji pot, da ga ne moreta nadaljevati do doma — razen če se jim odkupita z darilom.

Sedaj pa se že vidi, kam merimo. «Otmica» in «šranga», obe spadata v kopicico tistih dejanj, ki se pletejo okoli sklepanja zakona.

V naslednjih vrsticah si hočemo obe dejanji ogledati in tudi poiskati ožjo zvezo med njima.

II. Kdor ima oči, vidi v vsakdanjem življenju, kako globok pomen ima vprašanje ženitve na človeški zarod. Pride doba spolne zrelosti, pa dobi človeško življenje kar drugačno smer. Mladič si prične iskati med ženskim svetom družico, s katero bi si hotel ustanoviti rodbino, čim pride do gospodarske samostojnosti. Pa še — drugače! Mnogim še ni ali pa sploh ni za ustanovitev svoje rodbine in vendar se mu hoče družice, da si uteši nagon k drugemu spolu. To stremljenje po življenski družici je dandanes usmerjeno po izvestnih potih. Izbira se vrši po srecu — misel-vodilja je prava lju-

bezen! — pa tudi po gospodarskih prilikah. Odločilni so danes pisani zakoni, verski in državni, ki urejajo vse, kar se tiče zaroke, poroke, imovine v zakonskem življenju, otrok, pa še dalje — vdovstva in podobnega.

Nekdaj, v davno preteklih časih, je bilo to drugače. Spolni nagon sicer gotovo ni bil nič manje jak, ali svet je bil malo obljuden, medsebojno spoznavanje mladih ljudi pa silno otežkočeno. Ljudje so se zgrinjali v skupine po krvnem sorodstvu, ki so se imenovalle tu «rod», tam «zadruga» itd. Pa se je pripetilo, da v nekem rodu, neki zadrugi ali naselbini ni bilo najti prave družice za življenje. Neodoljivi nagon k drugemu spolu je dal izpodbude in poguma, da si je moški, spremljan od svojih tovarišev, poiskal za bodočo družico devojko iz drugega, oddaljenega roda, oddaljene zadruge ali naselbine, ter jo nasilno ugrabil in odvedel na svoj dom. V tistih časih še ni bilo nikakršnih pomislov zoper takšen način ustanovitve zakonske skupnosti. Moč je odločevala, njej se je ugrabljena žena uklonila.

Kakor rečeno, tisti časi, ko so moški dobivali, tako rekoč izključno, svoje bodoče žene z nasilnim ugrabljanjem, pripadajo že pradednosti. Ne mislimo o tem razpravljati na dolgo in na široko, celó ne — za ves svet. Samo mimogrede naj omenimo splošno znani dogodek, kako so si državljani, ki so si bili ustanovili mesto Rim, a niso imeli žená, izmislili in napravili pravcati roparski pohod in ngrabili pri sosednem narodu Sabinecev ženskih družic. To je bilo več ko 500 let pred Kristovim rojstvom. Pri takem načinu sklepanja zakona pa je ostalo za časa poganstva še dolgo vrsto stoletij pri vseh narodih; tudi pri Slovanih.

Iz zgodovine vemo, da je ruski knez Jaroslav, sin Vladimira Vélikega, ki je pokristjanil Ruse okoli leta 988., izdal cerkveni zakon, s katerim je v svojem prvem členu odredil kazen za tistega, ki bi devojko ugrabil. (V starem ruskem pravu se je zvala «otmica» «umijčka» ali «umijckanje».) Češki knez Břetislav je ugrabil Judito, hčerko mejnega grofa Henrika iz Schweinfurta, in jo vzel za ženo. Če pa je obveljala «otmica» pri knezu, ni čudno, da bi se ne bila pojavljala med prostim ljudstvom.

Morala se je taka navada precej razpasti, ker češki pravni spomeniki iz 12. stoletja, torej za časa, ko se je bilo krščanstvo med Čehi že dobro ukoreninilo, zabičujejo, da se «otmice» ne smejo več izvrševati, in velevajo: «Omnibus denuntiate, ut nullus uxorem accipiat nisi celebratis nuptiis. Raptum omnibus modis prohibite.» («Vsem oznanite, da nihče ne sme soproge vzeti brez slavja ženitve. 'Otmico' preprečujte na vse načine.») V Rožemberški knjigi, nekem češkem pravnem spomeniku iz druge polovice 13. ali iz početka 14. stoletja, je bilo povedano, «z unoslo trój póhon», t. j.: za «otmico» se poziva zločinec trikrat na sodišče, seveda zaradi kaznovanja, če pa ne pride, moramo si misliti, se izžene iz države.

Tudi za Poljake vemo iz zgodovine, da so imeli «małżeństwo przez porwanie» (ženitba po «otmici»), vendar le v predkrščanski dobi.

III. Kaj pa nas uči jugoslovanska pravna zgodovina?

Za Srbe vemo, da so imeli v svojem zakonu «blagovernoga cara Justiniana», ki je nastal v prvi polovici 14. stoletja, predpis, ki se tiče «otmice» ali ugrabljenja žene... «ali e vjere na ali ine ali e udovica ali djevojka ali vladika» (plemenitkinja) «ali siromašnica». Kazen za «otmico» je bila zelo stroga; ravnala se je po tem, ali je bilo zločinstvo izvršeno z orožjem ali brez orožja. V prvem primeru naj se storilci za kazen ubijejo z istim orožjem, v drugem primeru pa je bil ukaz, «da se im nosovi ostrigu». Sloveči zakonik carja Dušana Silnega (1349. in 1354.) se sicer ne spominja naravnost «otmice», pač pa veleva, da se ne sme nobena svatba vršiti brez venčanja.

Ob koncu srednjega veka so imeli v Dalmaciji po raznih mestih svoje statute, to je postave, ki so si jih meščani ali občani sami sestavili in zapisali po navedbah starih, izkušenih mož, vendar z vladarjevo odobritvijo. Statut mesta Splita je ukazoval, da se, kakor za vsako drugo zločinstvo, kaznuje tudi za «otmico» z globo 50 lir vsakdo, ki se je spustil v tajne dogovore zaradi ugrabitve ali odveditve devojke zoper njeno voljo. Statut grada in otoka Korčule iz leta 1430. pravi, da nihče ne sme vzeti za soprogo devojke in tudi ne druge «ženske glave» brez vednosti in dovoljenja bližnjih sorodnikov te ženske. Kazen za to dejanje je bila za plemenitnike 100 perper, za «pućanine» (občane) pa polovica te vsote. Ako storilec dejanja ne bi mogel globe plačati, se mu odreže uho, kar je pomenjalo kazen sra-

motilnega znamenja. Zakon iz Poljice v južni Dalmaciji iz časa od leta 1400. do leta 1440. je veleva, naj se kaznuje tisti, ki devojko ugrabi, prav tako pa tudi tisti, ki mu je pomagal, z «bandom», t. j. z izgonom iz dežele, a dom se mu poruši («Acht und Bann»). Še starejši zakon lige Ninske je kaznoval tistega, ki je odvedel devojko ali vdovico brez volje očeta ali matere, z globo 100 lir, vsakega svata pa z globo 20 lir.

Črnogorski vladika in knez Petar Njegoš, nazvan Sveti, je izdal leta 1798. zakon, da se moški, ki ugrabi devojko, ne da bi mu jo dali «po običaju i zakonu hrišćanskom» starši ali bližnji sorodniki, kaznuje z izgonom, njegova imovina pa se preceni in razdeli, kakor se to vrši pri morilcih; popu, ki bi ju poročil, se vzame svečeništvo.

Kaj pa pri Slovencih? Ali se je tudi v naših krajih nekda dogajalo ugrabljanje devojke zaradi ženitve? Brez dvoma! Kajti v naših narodnih pesmih žive spomini na to navado ali, bolje, razvado. Vendar je značilno, da narodna pesem skoz in skoz misli samo na ugrabljanja iz slovenske pokrajine v tujo ali pa narobe; med samimi Slovenci ni «otmice». N. pr. kralj Matjaž odvede Marjetico od Turkov na dom, pa jo poroči s svojim bratom. Kralju Marku so odvedli trije Nemci ljubico. Turški car ugrabi Alenko-Slovenko, da mu bo «žvahtna gospa». Trdoglav, o katerem pravi neka pesem, da je bil povodnji mož, ukrade Marjetico. Mlada Breda je bila ukradena, pa se usmrti sama. Ribniška Jerica je bila ukradena in v Turčijo uplenjena. Naj bo teh zgledov dovolj! (Vzeli smo jih iz Štrekljeve zbirke narodnih pesmi, ki je po svoji znanstveni zasnovi in obsežnosti nam Slovincem prav posebno v ponos.) Vsi segajo v prav davne čase, ko še sploh krščanstva ni bilo (Trdoglav!) ali pa ko so še Turki mohamedanci ropali po slovenskih deželah.

Lastnega zakonodavstva Slovenci nismo imeli. Pač pa je bilo nasilno odvedenje ženske zaradi ženitve po načelih tistega zakona, ki je veljal izza leta 1532. v velikem delu osrednje Evrope, torej tudi pri nas, za kazenske zadeve (tako zvana Constitutio Criminalis Carolina), kaznivo kot zločinstvo, in sicer z isto kaznijo, kakor da bi šlo za zločinstvo spolnega posiljenja, namreč z odsekanjem glave. I v a n V a j k a r t V a l v a s o r, ki je napisal ob koncu 17. stoletja debele knjige v počaščenje vojvodine Kranjske, je poročal, da je še sam

doživel primer ugrabljenja žene med Uskoki, torej onostran Gorjancev, med kranjskimi Slovenci pa da je zvedel za običaje, ki samo spominjajo na odvedenje devojke; mislil je pač na «šrango»...

IV. Tu pa pridemo na novo, čisto drugo polje. Gre sicer takisto za neki ženitvanjski običaj, toda ne za ugrabljenje dekleta ali ženske sploh, ampak za drugo starodavno navado: za k u p ž e n e. Imamo pravne spomenike, ki segajo po svojem nastanku nazaj v dobo dveh treh tisočletij pred Kristovim rojstvom, v dobo, ko še ni bilo pergamentnih ali papirnatih listin, ampak so si zapisovali zakone in druge važne zadeve na pečene glinaste ploščice s klinastimi črkami. Ti spomeniki nam pričajo, da so narodi v zapadni srednji Aziji s precej razvito prosveto, kakor so bili Babilonci, Asirci, Hetiti, poznali poleg ugrabljenja žene ali pa poleg čisto prostovoljno sporazumnega sklepa ženitve tudi še tisti način ženitve, da se ženin pogodi za ceno, ki jo plača staršem za svojo izbrano devojko. Veljalo je pač, da so otroci last staršev, ki naj se dobro proda. V tisti dobi so pomenjali številni porodi hčerke bodoče bogastvo staršev, ker jih bodo mogli prodati za skopo ceno. Ni da bi govorili še na dolgo in na široko o tem predmetu. Gre nam samo za to, da pokažemo, kako se je običaj prodaje hčerke bodočemu soprogu razvijal od tlej, ko je zavladalo krščanstvo, ki je učilo, da je sklepanje zakona sveta stvar in da se sme izvršiti samo z medsebojnim svobodnim sporazumom bodočih zakoncev.

Zgodovina nam kaže, da tam, kjer so se ohranili ostanki «otmice» navzlic zakonitim prepovedim, ni bilo mesta za običaj kupa neveste. Nasprotno pa vidimo, da so se drugod, kjer ni bilo «otmice», vendarle ohranili nekakšni spomini na ženitev po kupu neveste. Ženitev z ugrabljeno nevesto ni bila nikoli zakonito dovoljena, a ženitev po kupu neveste je pač bil zakonito priznan način ženitve, vsaj dotlej, da je krščanski duh pojmovanje o ženitvi in zakonu preobrazil. Iz dejstva, da so se ohranili prav do današnjih dni običaji, ki ne morejo dobiti druge pametne razlage nego te, da kažejo na nekdanjnjo navado ženitve po prodaji neveste ženinu od strani njenih svojcev, pa moremo sklepati, kako globoko se je utisnilo v narodno dušo pravno prepričanje, da spada nevesta k njim — staršem, sorodnikom, in da jo mora tisti, ki jo odvede za vedno iz njih sredine kot svojo soprogo, o d-

k u p i t i. Seveda ti spominski ostanki danes ne predstavljajo več resnega kupa in prodaje, ampak se kažejo samo še kot nekakšna napol resna, napol sebično-šaljiva prigodba, ki pri njej ne sme več priti do resnične zabranitve poroke. Če bi bila to resna ali celó grozilna preprečitev poroke, bi postala pač že kaznivo dejanje. Pri nas se je taka, kakor rečeno, samo na videz resna zahteva po odkupnini za odvedenje ustalila v obliki «š r a n g e». Preden govorimo natančneje o različnih oblikah «šrange», naj se malce razgledamo po naši književnosti, da vidimo, kako se plete vprašanje «otmice» ali «šrange» pri nas Jugoslovanih še dandanes ali vsaj v polpreteklih časih.

V. Veliki, morda največji jugoslovanski pravni zgodovinar Vladimir Mažuranić, ki je deloval do svoje smrti še po svetovni vojni, je preiskal tisočero virov o našem vprašanju ter v svojih «Prinosih k pravni zgodovini Hrvatov» ugotovil, da je med Hrvati — bodisi glede «otmice», bodisi glede običaja kupa neveste — le malo spomina. On sam je bil dolgo vrsto let sodnik, ki je živel med ljudstvom, pa je doživel pač nekoliko ovadb zaradi izvršene ugrabitve devojke, toda v vsakem primeru se je navsezadnje izkazalo, da se je tisto odvedenje izvršilo vendarle v tajnem sporazumu z nevesto, da torej «otmice» ni bilo.

Srbski učenjak Vuk Karadžić je zapisal okoli leta 1851., da so se v Srbiji neveste «otimale» do njegove dobe, dasi je Kara Gjorgje v zakonu zabranil nasilno ugrabljenje devojke. V svojem «Srbskem rječniku» je popisal neki primer nasilne «otmice», ali le-tá se je pripetil v Jadru že leta 1805.; poznejših primerov ni mogel navesti. On pravi, da je veljalo za veliko sramoto za vse selo, če je bila iz njega devojka nasilno odvedena, in da se je takšen način ženitve mogel obdržati v glavnem samo zato, ker se turško gospodarstvo v deželi ni brigalo za krščansko ljudstvo.

Baltazar Bogišić, po rodu iz Cavtata v Dalmaciji, ki se je povzpел do vseučilišnega profesorja v Rusiji in pozneje do ministra pravde v Črni gori, je izdal okoli leta 1874. knjigo o pravnih običajih južnih Slovanov. Razposlal je vprašalne pole stotinam hrvaških, srbskih in bolgarskih dobrih poznavalcev najrazličnejših krajev, da bi mu poročali med drugim tudi o načinu, kako se dogajajo ženitve. Največ poročevalcev mu je odgovorilo,

da običaja «otmice» sploh ni več, a kjer se je obdržal, se vrši — s privolitvijo devojke, kar pa seveda ni pristna «otmica», ampak samo navidezno nasilje. Samo za tri sela v Bolgariji so mu poročali, da se tam «otmica» še dogaja, a da Turki, ki so jim gospodarili, takšnih poslov ne sodijo.

Črnogorec Ilija Jelić je pred nekoliko leti spisal razpravo o vzrokih krvne osvete ter omenil, da je v Črni gori in Severni Albaniji obstajal zastarel običaj, da so dajali starši svoje hčerke v zakon brez njihovega pristanka, kar je bilo mnogokrat povod za krvno maščevanje. Dandanes pa se čestokrat dogaja, da mladenič s svojimi tovariši odvede mladenko, toda v sporazumu z njo, pač zato, ker starši niso hoteli privoliti v ženitev.

Med Slovenci se, lahko rečemo, že stoletja ni izvršila nobena «otmica»; to je pač vzrok, da za tako dejanje sploh nimamo več svojega pristno domačega izraza. Saj se je tudi zgoraj navedeni primer, ki ga je doživel še Ivan Vajkarta Valvasor, pripetil na južnem pobočju Gorjancev med Uskoki, ki pa so se že nekako 150 let pred Valvasorjem tjakaj priselili, pregnani od Turkov, in sicer vprav iz srbskih krajev, po največ iz Hercegovine.

Toda še dandanes se rado dogaja, da mladeniči iz ene vasi, iz katere je nevesta, na dan, ko se pripravlja ženin, da odpelje balo na vozeh, zgrade pot z vozovi, lestvami, žrdmi in podobnim — to je tista «šranga» —, a čim plača ženin za jedačo in pijačo, dobi takoj prosto pot. To pa ni spomin na «otmico», kakor je domneval tudi Janko Barle v svojem spisu «Ženitvanjski običaji Belih Kranjcev» (leta 1889.), ampak spomin na ženitvanje po odkupu neveste.

Druga vrsta «šrange» se napravi, kakor se to poroča za Gorenjsko, tako: Ko sta mlada zakonca že poročena ter se vračata s svojimi svati iz cerkve proti domu, prideta na svojem potu do mesta, kjer je cesta na ta način «zagrajena», da sta ob vsaki njeni strani zabita kola, med njima pa je razpet, nekako 4 m nad zemljo, lanec skupaj zvezanih svilenih robcev. Pred to «šrango» mora starešina sprevoda plačati za nekoliko litrov vina, pa dobi prost prehod. Še bolj enostavno «šrango» je doživel pisec teh vrstic sam na binkoštno nedeljo leta 1933. v Dolnicah pri Št. Vidu nad Ljubljano: Domači fantje so postavili sredi ceste — seveda pred gostilno! — pogrnjeno mizo, na katero so postavili nekoliko litrov vina in po-

ložili kruha. Eden izmed fantov, ki si je bil opasal bel predpasnik, je nagovoril ženina in nevesto, ko sta se pripeljala iz cerkve od poroke. Ženin je plačal za vino in kruh, šaljivo so trkali, želeli si srečo in tako dalje, nato pa so se lepo razšli. Tu se vidi, da gre za ostanke ženitvanjskega običaja po kupu neveste. Še bolj jasno je to pri sledečem običaju: Ženin pride v hišo nevestinih staršev ali sorodnikov po balo. Pri bali pa ne sme manjkati velika škrinja z mnogoterim perilom, obleko itd. Brat ali pa sorodnik neveste se prešerno usede na škrinjo in ne dá, da bi jo odnesli. Nosači prošijo, naj jim jo daruje. On odvrne, da ne, češ, veliko je vredna. Nato nosači: Pa nam jo prodaj! Tisto pa, se odreže čuvar skrinje. Tedaj pokličejo starešino svatov, da določi skupno s tistimi, ki stražijo škrinjo, ceno za odvoz. Šele ko je dogovorjena cena, namenjena za skupno pijačo, plačana, odstopi brat ali sorodnik neveste od škrinje, ki se ponese na to kot prvi predmet na lepo ozaljšani voz za nevestino balo.

VI. Iz naših izvajanj se vidi miselna zveza med «otmico» in «šrango»: Obe sta imeli nekaj velik pomen pri ustanovitvi zakonske zveze; prva — «otmica» — je bila starejša oblika, druga jo je nadomestila, kjer je človeški rod prišel že do izvestne stopinje višje prosvete. Lahko pa rečemo, da se iz gorejšnjih izvajanj tudi spozna, koliko večji vpliv sta imeli zapadnoevropska kultura in civilizacija na Slovence, kakor na njih južne brate. Saj «otmice», ki se dogaja, čeprav redko, vendar pa tu ali tam med Srbi v goratih, manj obljudenih krajih še vedno (tako nam je pred kratkim zatrjeval ugleden državnik iz Beograda), slovenski preprosti človek iz ljudstva niti ne pojmuje. Za «šrango», ki je že po izvoru besede nemškega porekla ter med Srbi in Hrvati kot narodni običaj ni udomačena, pa vé tako rekoč sleherni slovenski fant na deželi.

In vendar nam vprav to, da se je običaj «šrange» do današnjih dni ohranil, priča, kako globoko je bila ukoreninjena v slovenskem ljudstvu zavest skupnosti ljudij, sorodnih po krvi, ki žive na lastnem domu, kakor tudi ljudij, ki žive skupaj v eni vasi; saj so naša sela samo nasledniki prejšnjih združ, vinogorskih okolišev, sosečk in podobnega. V tej zavesti se zrcali pri Sloven-

cih plemenito pravno naziranje, da veljaj v rodbini in tudi v domači vasi načelo: «vsi za vsakega, vsak za vse». To je tista globoka dejansko občutena ljubezen do lastne grude, do svojih krvnih so-

rodnikov in tudi sosedov, ki je vobče glavni znak slovanske duševnosti. V tem pogledu Slovenci ne zaostajajo za drugimi slovanskimi narodi, vsi skupaj pa prav gotovo prednjačijo germanskim in romanskim narodom.

ABECEDAR:

KAKO SO PISALI STARI NARODI

(IZ ZGODOVINE ABECEDE)

Kadar prično otroci v šoli črtati in risati početne znake za posamezne črke, takrat se jim niti ne sanja, v kako važno pridobitev človeštva jih uvajajo njihovi učitelji. Pisanje se nam zdi danes nekaj samo po sebi umevnega; medtem ko so preprosti narodi, ki te spretnosti ne poznajo, neobičajno iznenadeni, kadar se z lastnim poskusom prepričajo o dejstvu teh tajinstvenih znakov, ki si jih ne morejo tolmačiti ter si misliti, da so nastali naravno, temveč verujejo, da se skrivajo v zapisanih besedah dobri ali zli duhovi.

Na ekspediciji v Ameriki je dal neki Španec svojemu slugi dvanajst zajcev, da jih ponese njegovemu prijatelju. Na potu v oddaljeni kraj pa je postal Indijanec lačen, zaklal je tri zajce in jih pojedel. Prejemnik pošiljatve se je zahvalil darovalcu za poslanih devet zajcev v pismu, ki ga je prinesel isti sluga nazaj. Ko je gospodar nato vprašal domačina, kaj je napravil s tremi zajci, ki jih prijatelj ni dobil, je bil ta ves prepaden in začuden, kako neki je njegov gospodar mogel izvedeti, da je izročil tri zajce manj. Toda ko je dognal, da ga je izdal tisti košček papirja, ki ga je prinesel od prejemnika svojemu gospodarju, je hitro obvestil o tem svoje rojake, naj se čuvajo takih poslikanih koščkov papirja. Neki drug Indijanec je bil tako iznenaden, ko je njegov gospodar izvedel iz pisma za stvari, ki so se pripetile daleč od njega, da je pisma potem, ko je še nekajkrat nosil pošto, pritiskal na uho, da poizkusi, ali eno ali drugo pismo tudi njemu kaj sporoča.

Takemu početju se ne moremo prav nič čuditi, saj je pravi napredek ljudske kulture nastopil šele tedaj, ko se je pojavila pisava.

Preprosti narodi so morali važne dogodke ohranjati potomcem po ustnem izročilu. Toda ker tudi najbistrejši ljudski spomin s časom obledi, je bilo treba najti način zapomnenja, da bi se posamezne predstave globokeje zarezale v človeški razum. Zato so ljudje že v najstarejših časih predmišljali, kako bi si na ta ali oni način to delo olajšali. Težili so za tem, da bi verske običaje, pomembne dogodke in junaška dela svojih soplemenjakov za dolgo časa obdržali vidne in zabeležene brez ustnega izročila. Toda za tisto dobo je bila rešitev takega vprašanja zares zelo težavna in kočljiva.

Za nas je dandanes docela naravno, če razstavljamo besede na njene sestavne dele — zloge in črke; toda ustvaritev teh znakov je nastala v zelo oddaljenih časih in njihovo odkritje je trajalo mnogo mnogo vekov.

Kitajci so že pred več ko tisoč leti prišli na misel, da bi z vozli, ki so jih vozli v različnih oblikah in velikostih v vrvice, zabeležili znake za posamezne dogodke in da bi lahko z njihovo pomočjo prenašali različna obvestila. Na isto misel je prišlo v Peruju pleme Inkas, ki je vozlanje celó tako izpopolnilo, da je nastala iz tega pravcata znanost.

Mnogi drugi narodi spet so se posluževali za razne zapiske in sporazumevanja lesenih palic, v katere so urezovali različna znamenja. Te palice še sedaj uporabljajo nekateri narodi, dà, celó v južnih krajih naše kraljevine se jih poslužuje preprosti narod.

Dokaj večje vrednosti so pa pisma, sestavljena iz slik. Teh so se posluževali Kitajci in Egipčani, da so ohranili poznejšim rodovom zgodovino svojega naroda in različne pomembne dogodke v svojih deželah. Pisava, sestavljena iz slik, sicer ni pravi pismeni nadomestek človeške govornice, ampak v njej se samo nanizavajo slike na sliko, ki izzovejo pri opazovalcu, oziroma čitatelju iste misli, kakršne je imel oni, ki je slike narisal. Medtem ko nanizamo danes mi, če hočemo n. pr. napisati besedo «hiša», različne znake drugega na drugega: h-i-š-a, so narodi, ki so se posluževali slik za pisanje, v tem primeru narisali preprosto sliko hiše: četverkotnik s trikotnikom nad njim. Z nadaljnjim dopolnjevanjem te pisave s slikami je celó uspeo, da so lahko predstavljali tudi manjše dogodke v slikah. Če so hoteli Egipčani s pisavo predstaviti kako delo, so narisali pred glavno sliko še dve korakajoči nogi. Tako je značilo dvojje nog pred ušesom = slišati, oko z dvema nogama pa = videti. Slika orla ni predstavljala ptice, temveč njeno svojstvo kot gospodar zraka. Slika orla pred sliko človeka je označevala, da je ta človek gospodar nad drugimi ljudmi, kralj. Pozneje so risali več različnih slik drugo poleg druge, ki so predstavljale neko izgovorjeno besedo, kar najdemo lahko še dandanes v različnih zastavicah in v rebusih s slikami. To je bil hkratu prvi začetek pisave s